

INFOBULLETIN

Nadačního fondu obětem holocaustu
SRPEN 2016

Milí čtenáři...

Přinášíme Vám v půli léta dvojčíslo našeho InfoBulletinu. Inzujete v něm informaci o vyhlášení výběrového řízení na podporu projektů v roce 2017, podrobnou prezentaci našich vlastních projektů v prvním pololetí, představěni podpořených projektů v letošním roce a souhrnnou zprávu o uskutečněných projektech v roce minulém.

Děkujeme Ministerstvu kultury ČR za podporu, díky které můžeme pokračovat v potřebném financování projektů po celé České republice, pomáhat tak zmírňovat křivdy minulosti a podporovat budoucnost židovské komunity.

Rádi uvítáme i Vaši pomoc, staňte se dárce programu Péče, projektů sociální, psychologické a zdravotní péče o přeživší holocaust. Finanční dar zašlete na účet veřejné sbírky: 502–2685554004/2700. I malý dar pomáhá. Všechny dárce transparentně uvádíme ve výroční zprávě, rádi vystavíme doklad o poskytnutí daru. Děkujeme.

Příjemné čtení a krásné léto!

Marta Malá, ředitelka

*Foto na titulní stránce:
Seminář Martina Auerbacha pro psychology, sociální a zdravotní pracovníky židovských obcí, kteří pečují o přeživší šoa.*

InfoBulletin vydává Nadační fond obětem holocaustu jako informační periodikum určené partnerským organizacím a žadatelům o nadační příspěvek. Adresa kanceláře: Legerova 22/1854, 120 00 Praha 2. Telefon: 224 261 615, 224 261 573, fax: 224 262 563. E-mail: info@fondholocaust.cz. Internet: www.fondholocaust.cz. Bulletin zapsán do evidence periodického tisku Ministerstva kultury ČR pod ev. číslem MK ČR E 16905. Kontakty: Marta Malá, ředitelka: mala@fondholocaust.cz, 224 261 615. Andrea Fictumová, koordinátorka programů Péče, Připomínka, Budoucnost: fictumova@fondholocaust.cz, 224 261 573. Ester Karasová, finanční manažerka: karasova@fondholocaust.cz, 224 261 573. Tereza Váňová, odborná pracovnice: vanova@fondholocaust.cz.

Z obsahu čísla

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Den památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti.....	3
Kavárna Jsem Žid a zdrav.....	3
Čtvrté setkání židovských učitelů a komunitních pracovníků.....	5
Seminář s psychiatrem a psychoterapeutem Martinem Auerbachem.....	7

PROGRAMY NFOH

Výběrové řízení v programech NFOH.....	8
Ohlédnutí za projekty podpořenými v loňském roce.....	10
Výroční zpráva NFOH.....	12

PROGRAM PŘIPOMÍNKA

Konference ve Volarech 2016.....	14
Deník Rivky Lipszycové.....	18

PROGRAM OBNOVA

Symbolika židovských náhrobků: Dub pláče – alon bachut.....	20
Šofar.....	21

INFO

Projev Asafa Auerbacha v Senátu PČR.....	22
Kalendář námi podpořených projektů.....	27

VÝZVA

Pomozte zachovat židovskou paměť.....	9
---------------------------------------	---

POZVÁNKY

Terezínská půda.....	13
Cykly varhanních koncertů v Jeruzalémské synagoze.....	17
Trosečníky v Šanghaji.....	26
Perla vzešlá z asanace.....	28

DEN PAMÁTKY OBĚTÍ HOLOCAUSTU A PŘEDCHÁZENÍ ZLOČINŮM PROTI LIDSKOSTI

Spoločně s Federací židovských obcí v ČR jsme opět uspořádali dne 27. ledna vzpomínkové setkání přeživších šoa v Senátu PČR. Zaštitu nad setkáním převzal předseda Senátu Milan Štěch, který k přítomným hostům také přednesl projev. S projevy vystoupili pamětníci holocaustu Asaf Auerbach a Hanuš Hron, prezident Výboru pro odškodnění romského holocaustu Čeněk Růžička, ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová a předseda Federace židovských obcí Petr Papoušek, který také přečetl pozdravení předsedy Poslanecké sněmovny PČR Jana Hamáčka. Projev Asafa Auerbacha naleznete na dalších stranách Info-Bulletinu. Slavnostní setkání doplnila výstava karlovarské židovské obce **STÍN NA DUŠI... VZPOMÍNKY A OSUDY PAMĚTNÍKŮ HOLOCAUSTU Z KARLOVÝCH VARŮ A OKOLÍ**, kterou jsme pod-

pořili nadačním příspěvkem. Setkání se zúčastnili desítky pamětníků šoa, včetně osmi pamětníků přímo z Karlových Varů, ministr kultury Daniel Herman, velvyslanci, zástupci významných kulturních organizací a 20 studentů Lau-derových škol. Nově přeživší doprovázeli děti nebo vnoučata.

■ mm

KAVÁRNA JSEM ŽID A ZDRÁV

Již druhým rokem pořádáme ve spolupráci s Café Jedna a s finanční pomocí American Jewish Joint Distribution Committee cyklus kavárén **JSEM ŽID A ZDRÁV**. Představujeme vždy dvojici zajímavých osobností veřejného života, které dosáhly významných profesních úspěchů a které zároveň pocházejí ze židovského prostředí. Panely moderuje Irena Kalhousová.

Na samotném konci roku 2015 jsme v chánukové kavárně představili dva herce a moderátory – Ester Janečkovou a Arnošta Goldflama. Umělce dělí sice celá jedna generace, oba

Ing. Pavel Fried, přeživší šoa a bývalý předseda Židovské obce Brno s ředitelkou Romského muzea v Brně PhDr. Janou Horváthovou

se ale velmi dobře znají, Ester byla žačkou pana Goldflama během svých studií na AMU a dokonce pod jeho vedením hrála ve svém absolventském představení. Jejich životní příběhy se ale velmi liší. Život Arnošta Goldflama do velké míry ovlivňovalo jeho dětství prožívané v těžkých letech po konci války v asimilované židovské rodině. Jeho prožitky z tohoto období jej, jak uvedl, v mnohém směřovaly v etických a morálních rozhodnutích, které musel během svého života dělat. Zároveň mu dodaly smysl pro humor, který je mu neméně důležitým průvodcem životem. Jeho židovské kořeny jej velmi často inspiroují k výběru divadelních kusů, které inscenuje, v poslední době to byla například hra izraelské autorky Anat Gov **HAPPY END** o nelehkém boji s rakovinou. Ve své vlastní tvorbě se pak často vrací k tématu šoa, které, jak uvedl, je pro něj ze židovských fenoménů nejbližší.

Ester Janečková se ve svém vystoupení věnovala vyprávění o zajímavých křesťansko-židovských osudech své rodiny a o svých zážitcích z dětství. Velmi rozsáhle hovořila o velmi bolestném období, kdy její matku sledovala Státní bezpečnost, a o období po Sametové revoluci, kdy zjistila, že velká část udání přicházela právě ze středu katolické komunity. S velkým potěšením také mluvila o současném směřování jejich

dvou starších synů Kryštofa a Cyrila, kteří oba studují na pražské židovské Lauderově škole.

Další kavárnu jsme uspořádali v březnu a jejími hosty byli herci a ředitelé divadel Tomáš Töpfer a Milan Hein. Celá kavárna se nesla v přátelském a příjemném duchu. Oba panelisté si publikum okamžitě získali úchvatným jazykovým projevem. Milan Hein hovořil velmi vášnivě o svém divadle a o specifickém způsobu práce malé komorní scény. Mluvil o tom, jak vybírá herce, jak sestavuje repertoár i o zájezdech divadla. Hovořil o svých zážitcích z mládí, kdy vyrůstal ve smíšeném česko-židovském manželství, o své sestře Martě Skarlandtové, která při práci

v televizi často narážela na antisemitské předsudky, i o svých současných cestách do Izraele a o lásce k této zemi. Tomáš Töpfer nezůstal během kavárny nic dlužen své pověsti ležérního bonvivána – zasypával publikum veselými historkami, které v sobě ale často nesly těžce vydobyté životní zkušenosti. Oba panelisté se během kavárny opatrně vyjadřovali také k současné politické a společenské situaci a hovořili o svých obavách ze vzrůstajících negativních nálad směřujících proti různým skupinám obyvatelstva v naší společnosti.

V loňském roce jsme s lehkými obavami zkusili uspořádat kavárnu i během léta. Měli jsme strach, že prázdninové měsíce odlákají naše jinak vytrvalé příznivce pryč z města, a nebyli jsme si jisti, zda na kavárnu vůbec někdo přijde. Loňská červencová kavárna s Jakubem Szántó a Jakubem Železným byla ale nakonec vůbec jednou z neúspěšnějších v historii tohoto cyklu. Proto jsme se letos rozhodli uspořádat letní kavárnu znovu. Tentokrát jsme do ní pozvali herce a režiséra Milana Šteindlera a herečku a choreografku Halku Je Třešňákovou.

Oba protagonisté s vtipem sobě vlastním mluvili o svém hereckém povolání, o svých uměleckých začátcích, o různých zákrutách svých životů během totalitních let i o svých uměleckých počinech během let polistopadových. Bavili diváky historkami o svých he-

reckých koležích i o vlastních uměleckých zážitcích. Halka Je Třešňáková zajímavě hovořila o svém dětství a dospívání, které prožila ve společné domácnosti s druhým manželem své maminky rabínem Karolem Sidonem a svými ortodoxními bratry. Přidala také několik anekdot popisujících zajímavé situace, které vznikají při společných šabatech, kdy se u ní doma sejde její ortodoxní bratr se svými dětmi a její současný katolický manžel. Jak trefně poznamenala, když někoho milujete, nic není nemožné. Milan Šteindler vyprávěl o pomalém objevování svých židovských kořenů v dětství a o svém pozdějším sebevědomějším přihlášení k židovství. Hovořil o různém prožívání židovství ve své rodině, zejména o svém bratrovi, který je sběratelem židovského umění. Na závěr dodal, že k židovství nyní získávají vztah i jeho děti.

ČTVRTÉ SETKÁNÍ ŽIDOVSKÝCH UČITELŮ A KOMUNITNÍCH PRACOVNÍKŮ

Seminář MECHANCHIM má již čtvrtým rokem své pevné místo mezi našimi vzdělávacími programy. Jedná se o každoroční setkání pro učitele a lektory židovských vzdělávacích organizací, během kterého mají možnost vyslechnout si přednášky předních současných zahraničních odborníků na židovské vzdělávání a komunitní práci a zároveň sdílet svoje zkušenosti, navzájem se informovat o svých aktuálních projektech a navazovat další spolupráci.

Letošní seminář byl opět dvoudenní a byl rozdělený na sekci pro učitele židovských škol a školek (pondělí 7. března) a na část pro komunitní pracovníky (úterý 8. března) zabývající se židovským vzděláváním. Semináře se celkem zúčastnilo 30 posluchačů z následujících organizací: Lauderovy školy, Mateřská škola Na Výšinách, Bejachad, Židovská obec v Praze, Židovská obec Brno, Židovská obec Teplice, Židovská obec Olomouc, Bejt Elend, Židovská liberální unie, Bejt Simcha, Česká unie židovské mládeže, Trígenerační komunitní centrum Hagibor a Chinuch.

V první části semináře vystoupil zakladatel Limmudu UK Clive Lewton s přednáškou Jak vychovávat celistvé židovské osobnosti. Představil velmi kontroverzní myšlenku, která přítomné účastníky šokovala a zároveň mnohé vyburcovala k dalšímu přemýšlení: tvrdil, že současné židovské vzdělávání vychovává děti v tom, že judaismus je něco, co patří pouze do dětství a hry a k čemu je vhodné vrátit se v dospělosti nejdříve tehdy, pokud máme vlastní děti. Vyzýval učitele k tomu, aby se zamýšleli nad tím, jak vektovat židovství a jeho hodnoty do každodenního přemýšlení dětí i dospělých, jak být učiteli, kteří ovlivní bytí svých studentů výrazným a nezapomenutelným způsobem.

Druhou přednášející byla Ethel Barylka z Ibn Gabirolovy židovské školy v Barceloně, která na svého předřečníka navázala s přednáškou *Judaismus mimo školní lavice*. Uvedla několik konkrétních příkladů aktivit, které její studenty vedou ke zvnitřnění židovských hodnot a k aktivnímu židovskému myšlení a aktivnímu komunitnímu životu.

Během druhého dne, věnovaného komunitní práci, přednášela Karina Sokolowská z JDC, která je spoluzakladatelkou varšavského židovského komunitního centra. Jde o otevřený židovský prostor, který funguje jako místo setkávání pro místní židovské společenství a zároveň jako kulturní a informační centrum. Karina si posluchače získala zejména představením otevřenosti a širokého záběru tohoto projektu, který je v Čechách spíše málo obvyklý. Představila několik zajímavých konkrétních nápadů na neobvyklé komunitní aktivity, které posluchače velmi zaujali a které se brzy možná objeví i na české židovské komunitní scéně.

Velmi důležitou součástí semináře byla tradičně závěrečná diskuse nad aktuální situací židovského vzdělávání v Čechách a prezentace současných komunitních projektů.

Letošní seminář byl bezesporu velmi úspěšným. Učitelé, kteří se jej zúčastnili, ve zpětných vazbách oceňovali vysokou úroveň prezentací, možnost výměny zkušeností s kolegy z ostatních organizací a možnost získání zpětné vazby na svou práci. Velkým přínosem semináře je podle nás i fakt, že se v něm setkávají učitelé z velmi širokého spektra židovských organizací a židovských denominací.

Seminář MECHANCHIM letos finančně podpořili American Jewish Joint Distribution Committee, Dutch Jewish Humanitarian Fund a Nadace Židovské obce v Praze. ■ **tg**

SEMINÁŘ S IZRAELSKÝM PSYCHIATREM A PSYCHOTERAPEUTEM MARTINEM AUERBACHEM

Ve čtvrtek 14. dubna jsme připravili celodenní seminář s izraelským psychiatrem a psychotherapeutem Martinem Auerbachem, jehož specializací je terapie traumat, léčba úzkostí a modalita psychoterapie. Od roku 2007 je ředitelem klinické části organizace AMCHA v Izraeli, která pečuje o přeživší šoa a jejich rodiny. Sám je dítětem přeživších holocaust. Narodil se a vyrůstal ve Vídni, od roku 1983 žije v Izraeli.

Seminář byl na téma Emocionální zátěž a výzvy v pomáhajících profesích při práci s přeživšími šoa. Přednášející Martin Auerbach hovořil o zátěži, kterou nesou pomáhající profese. Účastníkům představil dokumentární film „Raněný léčítel“ o psychiatrovi Natanu Durstovi, přeživšímu, který v Izraeli zakládal psychologickou pomoc pro přeživší. Dr. Auerbach se dále zaměřil na možnosti pomoci pomáhajícím a techniky samopomoci. Celý seminář byl veden aktivní formou a účastníci měli možnost pohovořit o svých zkušenostech, pocitech a kdykoliv pokládat otázky.

O seminář byl velký zájem, proto jsme z původně plánovaných 30 míst navýšili kapacitu na 40 osob a i přesto jsme museli nakonec další zájemce odmítnout. Semináře se zúčastnili sociální,

zdravotní a vedoucí pracovníci z židovských obcí v ČR, psychologové a psychotherapeuti z partnerských organizací a další, kteří pracující s přeživšími šoa a jejich rodinami. Semináře se také zúčastnil zástupce vídeňské kanceláře Claims Conference Markus Feuerstein. Seminář byl v angličtině se simultánním překladem. Všichni účastníci obdrželi certifikát o absolvování.

Zpětné vazby od účastníků semináře byly jen pozitivní. Velmi se líbil způsob přednášení, který podněcoval k zamyšlení nad vlastními možnostmi práce, stanovení si hranic, náhledu na svou práci z jiného úhlu. Někteří se v myšlenkách vraceli ke svým traumatům. Někdo zmínil, že samotný seminář pro něho byl jako terapie. Také většinu velmi zaujal film, který vzbudil mnoho emocí. Fotografie ze semináře je možné si prohlédnout na našich stránkách www.fondholocaust.cz.

Seminář se konal s podporou Federace židovských obcí v ČR, Claims Conference a Veřejně prospěšného spolku na podporu osob dotčených holocaustem. ■ **af**

Vyhlášení výběrového řízení v programech

Péče | Přípomínka | Obnova | Budoucnost | Naše Budoucnost

Ve druhé polovině července jsme vyhlásili výběrové řízení pro rok 2017 ve všech našich grantových programech.

PROGRAM PÉČE

- projekty sociální, zdravotní a psychologické péče o oběti holocaustu i potřebné z řad druhé generace
- preferujeme služby poskytované dle Standardů sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí a dle Zákona o sociálních službách
- upřednostňujeme aktivizační služby (provoz denních center a další aktivity, které podporují kontakt s komunitou, terapeutické činnosti rozvíjející a udržující osobní a sociální schopnosti klientů)
- sociální práce a poradenství, domácí péče, pečovatelské služby, rezidenční péče, osobní asistence, paliativní péče, vzdělávání poskytovatelů služeb

Délka trvání projektu: od 1. 1. do 31. 12. 2017.

PROGRAM PŘÍPOMÍNKA

- projekty sloužící k důstojné připomínce židovských a romských obětí holocaustu
- preferujeme vzdělávání mládeže, studentů základních a středních škol, zejména odborně vedené projekty, do kterých jsou zapojeni pamětníci šoa
- např. přednášky, semináře, workshopy, výstavy, vzpomínkové akce, publikace, dokumentace a výzkumné práce

Délka trvání projektu: od 1. 1. do 30. 11. 2017.

PROGRAM OBNOVA

- projekty opravy a údržby židovských movitých a nemovitých památek, zejména synagog, historicky cenných budov a hřbitovů
- dokumentace hřbitovů
- odborně vedené projekty údržby hřbitovů s aktivním zapojením mládeže, veřejnosti

Délka trvání projektu: od 1. 1. do 30. 11. 2017.

PROGRAM BUDOUCNOST

- projekty vzdělávání v judaismu a rozvoje židovských komunit
- aktivity, které pomáhají zachovat židovské tradice nebo je přibližují široké veřejnosti
- projekty prevence proti projevům antisemitismu a s tím souvisejícího vandalismu
- např. přednášky, semináře, workshopy, programy židovských školek a škol, měsíčníky a zpravodaje židovských organizací, festivaly židovské kultury

Délka trvání projektu: od 1. 1. do 30. 11. 2017.

PODPROGRAM NAŠE BUDOUCNOST

- projekty podporující židovské rodiny za účelem rozvoje židovské komunity v ČR, např. vzdělávací a kulturní programy, setkávání, výlety, pobyty, oslavy svátků

Délka trvání projektu: od 1. 1. do 30. 11. 2017.

Uzávěrka je 21. září 2016.

Nově se žádosti podávají prostřednictvím systému Grantys na adrese <http://www.nfoh-granty.cz>.

Současně vás zveme na seminář pro žadatele. Dozvíte se podrobnosti z grantových pravidel a společně projdeme vyplnění žádosti a rozpočtu v novém systému Grantys. Seminář se bude konat 23. srpna 2016 od 10 do 12 hodin v naší kanceláři na adrese Legerova 22, Praha 2, 4. patro. Hlásit se můžete emailem koordinátorce An-

dree Fictumové, nejpozději do 18. srpna 2016: fictumova@fondholocaust.

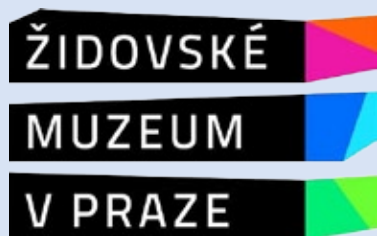
Neváhejte využít možnosti s námi své záměry konzultovat před podáním žádosti.

Pro programy PÉČE, PŘIPOMÍNKA a BUDOUCNOST kontaktujte koordinátorku Andreu Fictumovou, pro program OBNOVA a podprogram NAŠE BUDOUCNOST ředitelku Martu Malou.

Těšíme se na vaše projekty.

■ af, mm

Pomozte nám zachovat židovskou paměť

Židovské muzeum v Praze provádí od roku 1990 systematické nahrávání rozhovorů s pamětníky. V současné době čítá sbírka více než 1300 rozhovorů a je největší a badateli nejvyužívanější svého druhu v České republice. Věříme, že je důležité zachovat židovskou paměť a etablovat židovskou zkušenost jako součást české kolektivní paměti.

Obrácíme se tedy na vás s nabídkou a prosbou o poskytnutí rozhovoru. Naším cílem je metodou orální historie mapovat život Židů na našem území (bez ohledu na náboženské postoje či druh pronásledování v době druhé světové války). Zajímají nás nejen vzpomínky na dobu šoa, ale rovněž poválečné zkušenosti tzv. první i druhé generace. Téma židovské zkušenosti v druhé polovině 20. století ještě nebylo uspokojivě historiograficky zpracováno a popsáno. Jednotlivé rozhovory poskytují neocenitelná svědectví o osudech jednotlivců a jejich rodin, jejich každodenním životě na pozadí velkých historických událostí.

Biografický rozhovor je nahráván na diktafon či kameru za účasti tazatele a pamětníka, většinou se odehrává v domácnosti samotného narátora, případně na jiném domluveném místě. Záznam rozhovoru je posléze přepsán a text poté poskytujeme pamětníkovi k autorizaci. V souvislosti s nahráváním rozhovorů sbíráme rovněž další materiály a fotografie z rodinných archivů dokumentující vyprávění pamětníka. Tyto materiály přijímáme do našeho archivu jako originály či případně po jejich zapůjčení vytváříme digitální kopie.

Přepisy rozhovorů a dokumenty se stávají součástí naší archivní sbírky a podle konkrétní specifikace v autorizačním protokolu slouží badatelům z řad laické i odborné veřejnosti, pro publikační nebo výstavní účely či pro vytváření vzdělávacích materiálů.

V případě zájmu a ochoty nám rozhovor poskytnout, prosím, kontaktujte kurátorku sbírky ROZHOVORY S PAMĚTNÍKY Pavlu Hermínu Neuner na telefonním čísle 222 749 227 nebo e-mailové adrese pavla.neuner@jewishmuseum.cz.

Ohlédnutí za projekty podpořenými v grantových programech v loňském roce

PÉČE

V programu PÉČE jsme podpořili 14 projektů a tradičně bylo naší prioritou zajištění péče pro přeživší šoa. Nemałými částkami jsme podpořili fungování tří agentur domácí péče v Brně, Ostravě a Praze. Všechny agentury poskytují svým klientům pečovatelskou službu v domácím prostředí a současně sociální poradenství. Největší příspěvek, přes jeden milion korun, získal Domov sociální péče Hagibor Židovské obce v Praze na rezidenční péči. Ani psychoterapie nebyly opomenuty, také díky naší podpoře mohl Ra-

fael Institut poskytovat klientům individuální i skupinovou terapii.

PŘIPOMÍNKA

Z celkového počtu 29 podpořených projektů bylo 12 vzdělávacích. Mj. projekt spolku Continuum vitae s názvem HOLOCAUST V TIŠNOVĚ 1941–1945, díky kterému se žáci a studenti zapojili do projektu ZMIZELÍ SOUSEDÉ a aktivně vyhledávali a zpracovávali osudy tamních židovských obyvatel. Dále byly vydány anebo podpořeny přípravné fáze čtyř publikací, např. kniha EGON MORGENSTERN – PŘEŽIL JSEM PEKLO GULAGU, jejímž autorem je Stanislav Poskočil. Dále bylo s naší podporou uskutečněno sedm vzpomínkových setkání a pietních aktů, tři výstavy např. úspěšná multimediální výstava UKRÝVANÉ DĚTI, kterou připravil spolek pro mladou a soudobou tvorbu NOV. Financovány byly také tři badatelské projekty.

OBNOVA

Díky dotaci Ministerstva kultury jsme získali více prostředků na obnovu památek, v loňském roce jsme vynaložili téměř 16 milionů Kč. O židovské památky pečují především židovské obce a Federace židovských obcí v ČR, která dlouhodobě realizuje obnovu a údržbu velkého souboru památek, který zahrnuje 95 hřbitovů, 10 synagog a 3 obecní domy. Celkem jsme podpořili 33 projektů, z dlouhého seznamu spravovaných památek např. obnovu márnice na židovských hřbitovech v Boskovicích a Hřivčicích, restaurování náhrobků v Karlových Varech,

Kojetíně, Liberci, Roudnici nad Labem, Slavkově, Sobědruhách, Stříbře, Třebotově, Úsově a Větrném Jeníkově. Podpořili jsme také dokumentaci náhrobků hřbitova v Drážkově, která již vyšla knižně v sérii **EVEN ZIKARON PAMĚŤ ŽIDOVSKÝCH NÁHROBNÍCH KAMENŮ**, a záchranu a obnovu knižního fondu v Jeruzalémské synagoze.

Židovský hřbitov v Hřivčicích. Vlevo při slavnostním předání předseda Federace židovských obcí v ČR Petr Papoušek, koordinátor Dlouhodobého projektu federace Mojmir Malý a Jan Kindermann, tehdejší koordinátor projektu 10 hvězd.

Obnova ohradní zdi na židovském hřbitově v Ivančicích

Předškolní zařízení Bejachad

BUDOUČNOST

V programu BUDOUČNOST bylo s naší podporou realizováno 26 projektů. Nejvíce zastoupených projektů bylo vzdělávacích, a to celkem osm. Například předškolní zařízení Bejachad a výuka hebrejštiny na Lauderových školách. Kulturních projektů – festivalů, divadelních představení a podobných aktivit, které prezentovaly židovskou kulturu, bylo šest. Mezi nimi například již 23. ročník festivalu pro židovskou čtvrť Boskovice. Šest projektů se zaměřilo na

rozvoj komunitního života v židovských obcích. Ani publikační činnost nezůstala pozadu. Výsledkem jsou dvě publikace, z nichž jedna je pro děti o židovském svátku chanuka. Dále jsme podpořili vydávání čtyř periodik.

NAŠE BUDOUČNOST

V podprogramu zaměřeném na mladé židovské rodiny jsme podpořili 9 projektů, jedná se o vzdělávací projekty židovských komunit, spolků a školy a také o projekt Federace židovských obcí v ČR Limmud, několikadenní vzdělávací setkání zejména židovských rodin s dětmi z celé České republiky.

Oslava svátku Lag ba-omer v Lauderových školách

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2015

Podrobný seznam podpořených projektů včetně výši nadačních příspěvků naleznete v naší výroční zprávě za uplynulý rok. Současně se dočtete souhrnné informace o naší práci. Výroční zprávu naleznete na našich internetových stránkách www.fondholocaust.cz, na vyžádání Vám ji rádi pošleme tištěnou, v případě zájmu napište na email: info@fondholocaust.cz.

■ af, mm

Celodenní komentovaná prohlídka Terezína.
Prohlídka pevnosti z 18.stol., historických muzeí
a období holokaustu.

Ganztägige Führung durch Theresienstadt.
Es erwartet Sie eine Führung durch die Festung
aus dem 18. Jhr., Besuche historischer Museen
und viele Eindrücke aus der Zeit des Holocausts.

Lukáš Lev - tel.: +420 723 972 508 , e-mail: lukas210@post.cz
www.terezinskapuda.cz, www.prag-theresienstadt.cz

Konference ve Volarech

Devátý ročník je již minulostí

V pořadí devátý ročník konference o pochodu smrti a multikulturní výchově pořádala KreBul, o. p. s., ve Volarech. Nechyběla řada zajímavých hostů či pietní akt na hřbitově obětí pochodu smrti.

Ve dnech 6. a 7. května 2016 proběhla ve Volarech tradiční konference o pochodech smrti a multikulturní výchově. Řada zajímavých hostů představila své příběhy, projekty, aktivity. Devátá konference byla pořádána v rámci projektu VZPOMÍNKA PRO LIDSKOST 2016, nad nímž převzal záštitu hejtman Jihočeského kraje Jiří Zimola.

Prvním bodem programu bylo setkání žáků Základní školy ve Volarech s pamětníci holo-

caustu paní Dagmar Lieblovou, která prošla mimo jiné koncentračními tábory v Terezíně a Osvětimi. Setkání s pamětníci se zúčastnilo více než sto žáků, od nejmenších až po ty nejstarší. Setkání uvedla dějepisárka Pavlína Pavlíková: „Je pro nás velkou ctí, že mezi námi můžeme přivítat někoho, kdo zažil hrůzy války na vlastní kůži. Toto setkání pomůže žákům lépe vnímat historii a události druhé světové války.“ Následovalo malé překvapení v podobě květiny a zpěvu hebrejské písně, o který se postaral pedagogický sbor i samotní žáci. Paní Lieblová žákům ochotně odpověděla na všechny dotazy a podělila se s nimi o zážitky z války.

Vlastní konferenci zahájil senátor Tomáš Jirsa. Ten zároveň přednesl svůj příspěvek na téma současné Evropy a situace v ní. „Je potřeba mluvit o těchto událostech, sami vidíte, co se všude

Pamětnice Dagmar Lieblová při besedě se žáky ZŠ ve Volarech

kolem nás děje," shrnul senátor svůj příspěvek. Poté předal květinu Jaroslavě Krejsové, která právě před deseti lety vydala se svým vnukem Zdeňkem první knihu o volarském pochodu smrti.

Následoval příspěvek o projektu **NÁRODNÍ KRONIKY**, který přednesl Vladimír Kunz z Nadace Charty 77. „Je mezi námi řada lidí, příběhů, které je potřeba uchovat a dotvářet tak národní kroniku. Když jsem dnes točil příspěvek s paní Krejsovou, zjistil jsem, že jen ona sama a její práce by vydala na hodiny času, je to obdivuhodné.“

Pochod s názvem **MILITARY DEATH MARSCH** představil Lukáš Perný, který shrnul jeho třetí ročník a seznámil posluchače s počty účastníků i zajímavostmi. „Jsem rád, že zde zase po roce mohu stát a mohu říci, že další ročník pochodu byl opět lepší než ty předchozí. Téměř 800 nadšenců se vydalo uctít památku žen z pochodu smrti, mezi nimi profesionálové, civilisté, celé rodiny. Zároveň jsem rád, že mohu prostřednictvím pana Krejsové předat vedení radnice částku 15 000 Kč, která jako výtěžek akce poslouží k udržování hřbitova obětí pochodu smrti ve Volarech,“ zakončil své povídání organizátor pochodu.

O multikulturních projektech Centra pro pomoc dětem a mládeži přednášeli tentokrát dva zástupci – Iva Sonnbergerová a Jiří Muk. Oba se věnovali projektům centra, zaměřených na multikulturu v našem i evropském měřítku. Představena byla celá řada aktivit, které napomáhají všem lidem každého věku lépe chápat různé kultury, naučit se s nimi komunikovat, spolupracovat.

Také účastníky konference seznámila se svým životním příběhem paní Dagmar Lieblová. Téměř dvě hodiny vyprávěla o třech obdobích svého života za války, o hrůzách, které musela prožívat. „Nás pamětníků již moc není a je tak o to důležitější, setkávat se s lidmi a předávat svědectví té doby. Je potřeba ukázat, čeho všeho jsou lidé za války schopni se dopustit. Jsem moc ráda, že se tady ve Volarech díky organi-

Dagmar Lieblová a Jaroslava Krejsová

zátorům tento úkol daří a nezapomíná se,“ uzavřela své povídání pamětnice.

Prostor byl věnován také tomu, jak je o událostech konce druhé světové války a o pochodech smrti jako takových vyučováno na vysoké škole. „Problém je, že dotace hodin na dané předměty se nám snižují a je tak nutné vměstnat do jednoho semestru to, co dříve bylo probíráno semestrů několik. Další problém je ten, že studenti neustále bojují s časem, kterého prý mají nedostatek. Studují tak velmi často pouze povrchně,“ povzdechl si Jiří Dvořák z Jihočeské univerzity.

Tradičním hostem byl novinář a publicista Stanislav Motl, který se ve svém příspěvku ten-

Dagmar Lieblová a Zdeněk Krejsa položili květiny na hřbitově obětí pochodu smrti

tokrát věnoval příběhu Lídy Baarové. „Řadu let jsem se s paní Lídou setkával a mapoval její životní příběh. Bohužel se ve spojitosti s jejím jménem hovoří spíše o tom špatném, málokdo však ví, že právě ona byla hvězdou světového formátu. Hrála v řadě zahraničních filmů, byla velmi vzdělaná, cílevědomá. Nešťastnou se pro ni však stala láska k nacistickému představiteli. Příběh paní Lídy je velmi zajímavý a v dokumentu na ní vzpomínají její nejbližší a kolegové. I tento příběh je potřeba ukazovat, protože každá mince má svůj rub i líc,“ uzavřel publicista své vyprávění.

Také sobotní program byl plný významných hostů. Jedním z nich byla Jitka Šálená z Krajského úřadu Jihočeského kraje. „Jsem ráda, že zde zase po roce mohu být s vámi, mohu vás jménem vedení Jihočeského kraje pozdravit. Je neuvěřitelné, že se konference koná již po deváté, přičemž každý ročník má vysokou úroveň a setkává se zde celá řada zajímavých hostů. Přeji vám mnoho sil do další práce,“ zakončila svůj pozdrav Jitka Šálená.

Neméně vzácným hostem byl Martin Klus, poslanec Národní rady Slovenské republiky, místopředseda Výboru pro evropské záležitosti. „Jsem velmi potěšen pozváním na vaši konferenci.

Téma, které zde řešíte, je velmi zajímavé a důležité, protože situace alespoň u nás na Slovensku není vůbec dobrá. V Národní radě máme 14 poslanců radikálů, které volilo až 24 % prvovoličů. Toto je jasný důkaz toho, jak je důležité a událostech holocaustu neustále mluvit, připomínat je zejména mladým lidem. Přeji vám hodně sil v této nelehké práci,“ uzavřel Martin Klus.

Devátá konference byla tradičně zakončena položením pietní květiny na hřbitově obětí pochodu smrti ve Volarech, kde je pochováno 95 žen, obětí pochodu smrti. Položením květiny a minutou ticha byla uctěna památka žen, které zemřely na samém konci války.

Konference **VOLARY A POCHOD SMRTI – MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA V PRAXI**, byla realizována v rámci projektu **VZPOMÍNKA PRO LIDSKOST 2016**, podpořeného Nadačním fondem obětí holocaustu a Jihočeským krajem. Mediálním partnerem se stal Český rozhlas České Budějovice.

Děkujeme všem přednášejícím konferenci za velmi zajímavé příspěvky, hostům za jejich aktivní účast. Děkujeme také vedení a personálu Městského hotelu Bobík za profesionální přípravu, usnadňující snadný průběh konference.

■ **Mgr. Zdeněk Krejsa, DiS.**
ředitel KreBul, o.p.s.

Cyklus varhanních koncertů v Jeruzalémské synagoze

2016 Organ Concerts at the Jerusalem Synagogue

I.

12. 5. 2016 – Pavel Svoboda

(J. S. Bach, C. P. E. Bach, M. Reger)

II.

29. 6. 2016 – Dorothea Fleischmannová

(D. Buxtehude, F. Mendelssohn-Bartholdy, J. Brahms, C. Saint-Saëns, B. Martinů, M. Kabeláč, O. Mácha)

III.

13. 7. 2016 – Pavel Šmolík

(J. S. Bach, F. Mendelssohn-Bartholdy, P. Eben, P. Šmolík)

IV.

31. 8. 2016 – Aleš Nosek

(J. S. Bach, F. Mendelssohn-Bartholdy, S. K. Elert, L. Vierne, A. Guilmant)

V.

21. 9. 2016 – Václav Peter a Jitka Chaloupková

(A. Soler, D. Zipoli, J. S. Bach, J. Pachelbel, J. K. Kuchař, Z. Pololáník)

VI.

5. 10. 2016 – Josef Kšica

(J. Seger, F. X. Brixl, J. S. Bach, P. Eben, L. Lewandowski)

Cyklus koncertů se koná za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky.

Začátky koncertů v 18:00 hod. / Begins at 18:00**Vstupné dobrovolné / Entrance Free****Jeruzalémská synagoga, Jeruzalémská 7, Praha 1**

Deník Rivky Lipszycové

Nalezen v Osvětimi 1945, poprvé vydán 2014

Slova, která jdou ze srdce, si umějí najít cestu k srdci druhých. Platí to i o Rivčiných slovech, jež málem zůstala navždy zapomenutá.

Zleva: nakladatel Martin Vopěnka, režisér Pavel Štingl a literární historička Kateřina Dejmalová při prezentaci knihy v Maiselově synagoze dne 22. března 2016

Čtrnáctiletá Rivka Lipszycová si od října 1943 do dubna 1944 psala deník v Lodži, v nejizolovanějším a nejdéle fungujícím nacistickém ghettu. Bystrým, upřímným a někdy možná až naivním pohledem dospívající dívky popisuje svůj každodenní život, zážitky ze školy a z náboženských setkání i své dojmy, sny a pocity. Kromě reálných problémů života v ghettu, hladu, strádání, nemoci a hrůzy z deportací, líčí svůj vnitřní svět, své názory, úvahy, potíže se psaním a s hledáním své vlastní identity i truchlení nad ztrátou svých blízkých. Její rodiče, bratr i dvě

sestry, všichni zemřeli v ghettu nebo ve vyhlazovacích táborech, Rivka se ale přesto přese všechno nevzdala a neztratila naději a víru v Boha.

Rivčin deník našla v roce 1945 u rozbořeného krematoria v Auschwitz-Birkenau lékařka Rudé armády. Odvezla ho s sebou do Ruska, po její smrti ho zdědili její příbuzní a na světlo světa se dostal, teprve když rukou psaný sešit přinesla její vnučka, která emigrovala do USA, po více než šedesáti letech do Holocaust Center of Jewish Family and Children's Services v San Francisku.

SLOVO LITERÁRNÍ HISTORIČKY KATEŘINY DEJMALOVÉ

Kdybychom se zeptali náhodně vybraného chodce na pražské ulici, co se dělo s českými Židy za 2. světové války, pravděpodobně by mluvil o Terezíně a o Osvětimi. Jsou to v povědomí většiny lidí nejznámější jména spojená s holokaustem. Kdybychom se ale zeptali na Lodž a holokaust, s největší pravděpodobností by chodec jen pokrčil rameny. A přesto do lodžského ghetta v říjnu a listopadu směřovalo z Čech pět transportů, v nichž bylo 5003 lidí. Válku jich přežilo pouze 282.

Z lodžského ghetta, které patřilo k nejstarším a nejuzavřenějším, bylo nalezeno pět dochovaných deníkových dokumentů. Jeden z nich psala čtrnáctiletá polská Židovka Rivka Lipszycová. Její text mapuje období od konce října 1943 do poloviny dubna 1944, pak byla Rivka poslána do Osvětimi, kde se deník našel a po 60 letech se dočkal zveřejnění. Co se stalo s Rivkou, nevíme. Válku přežila ve velmi špatném zdravotním stavu, ale nevíme, zda se uzdravila, nebo zemřela, poslední stopa nese datum září 1945.

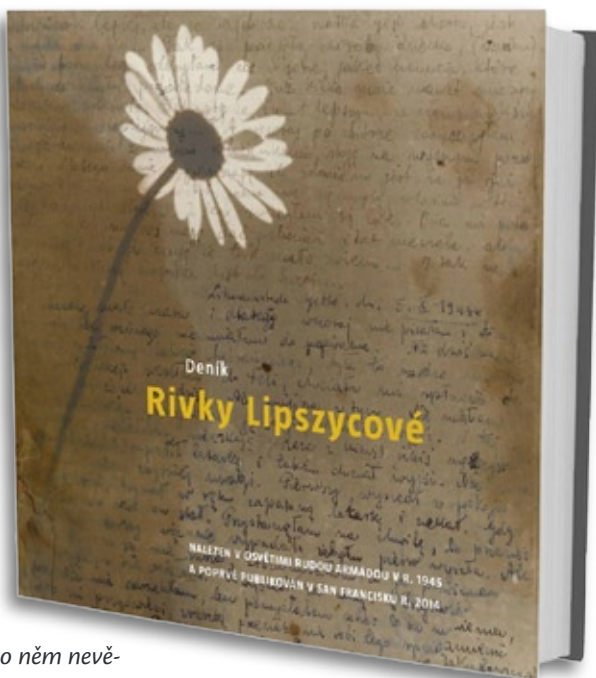
Deník je fascinující čtení – dává nám nahlédnout do každodenního života nucených obyvatel ghetta, ale především nás uvádí do Rivčina vnitřního světa. Autorka na svůj věk neuvěřitelně vyzrálé vypráví o své touze žít zase v úplné rodině, o strachu z budoucnosti, o smutku nad ztrátou rodičů a nad neznámým osudem svých mladších sourozenců. Text čtenáře dojíká svou bezprostředností a nezlomnou vírou i přes zcela nepředstavitelné podmínky života.

Deník Rivky, který vyšel již v řadě jazyků (např. anglicky, francouzsky, polsky, slovensky), je prvním „lodžským“ deníkem přeloženým do češtiny. Deník je doplněn dalšími studiemi: jak se deník dostal po 60 letech do Ameriky a proč se o něm nevě-

dělo dřív; studií o Lodži před válkou a během války a rodinnými vzpomínkami na Rivku.

O lodžském ghettu je v češtině velice málo materiálu. Ústav mezinárodních vztahů vydal v r. 2000 text Ghetto Litzmannstadt 1941–1944, který sestavil Richard Seemann z výpovědí pamětníků a dokumentů ze Státního archivu v Lodži, nakladatelství P3K vydalo v r. 2014 *Osudy ve stínu šoa*, což jsou vzpomínky tří přeživších žen, z nichž Věra Arnsteinová prošla právě lodžským ghettom.

Svůj text jsem začala otázkou: „Kdybychom se zeptali náhodně vybraného chodce...“ Právě tahle kniha může zaplnit mezeru v našich vědomostech a může na rozdíl od nesmírně záslužného dokumentu Ghetto Litzmannstadt 1941–1944 či vzpomínek paní Arnsteinové oslovit i mladého čtenáře. Čtrnáctiletá autorka bez ohledu na prostředí, v němž žije, touží stejně jako každý člověk jejího věku po přátelství a lásce a sní o naplněném životě. Text se tak stane neocenitelným dokumentem při výuce mládeže o holokaustu.

Symbolika židovských náhrobků

Při návštěvách židovských hřbitovů návštěvník narazí dříve nebo později na náhrobky, jejichž výzdobě v daném momentu nerozumí nebo nezná souvislost motivu výzdoby s textem náhrobku či s osobou zemřelého. V našem cyklu představujeme a interpretujeme některé ze symbolů na konkrétních ukázkách.

Dub pláče – alon bachut

Pro zobrazení zármutku ze smrti a pro znamení skonu existuje v židovských sepulkrálních památkách několik motivů. Některé jsou použity z ikonografie běžně používané okolním světem, jeden však vychází z židovské tradice a znázorňuje strom, popsáný v biblickém textu: Debora, kojná Rebeky, byla pohřbena pod stromem, který Jákob nazval Dubem pláče – *alon bachut* (Gn 35:8).

Dub pláče se stal symbolem pro projev smutku a zobrazení smutečního stromu bylo pro výzdobu náhrobků příhodné. Skutečnost, že toto zobrazení vychází z židovské biblické tradice, dokládá hebrejský nápis *alon bachut*,

kterým je v některých případech motiv označen. Za nejstarší zobrazení na našem území je možné považovat stylizovaný vegetativní motiv na náhrobku Liby, ženy Avrahama Perelese, na starém židovském hřbitově v Praze (1587). Text náhrobku začíná hebrejským souslovím: Pod dubem pláče... „*tachat alon bachut*“ a na základě textu náhrobku lze tento rostlinný motiv interpretovat. Další příklady užití motivu *alon bachut* doplněného nápisem nacházíme až kolem poloviny 19. století. V této době mívají stromy zobrazené na náhrobcích podobu smuteční vrby. Jedním z nich je náhrobek **Rikl, manželky Meira Lejba Freunda** (1868) na hřbitově ve Stráži nad Nežárkou.

Šofar

Zvuk šofaru, zvířecího rohu, zněl podle Bible při významných historických okamžicích. Byl slyšet před darováním Tóry na hoře Sinaji, při blížících se svátcích i při svolávání do války. Je spojen s každoročním obdobím pokání a návratu k Bohu před svátkem Jom kipur a jeho zvuk připomíná hříšníkům nutnost se kát. Motiv šofaru se na náhrobcích objevuje v souvislosti s činností toho, kdo na něj v synagoze troubil. Druhou rovinou je šofar jako mesiášský symbol, spojený s očekáváním příchodu Mesiáše.

Symbol šofaru je v Bibli spojován se dnem Hospodina (Jom ha-Šem) (Jl 2:1), kdy bude slyšet zvuk šofaru. „V onen den zatroubí na šo-

far a přijdou ti, kdo zhynuli... a budou se klanět Hospodinu na svaté hoře v Jeruzalémě.“ (Iz 27:13) Dva náhrobky na našem území zmiňují zvuk šofaru a zobrazují šofar v souvislosti s představou konce dní. Na působivém a jednoduchém náhrobku Jaakova, syna Šloma Perelese (Turnov, 1839), je šofar jediným výtvarným motivem. Náhrobní nápis sděluje: „Až zazní zvuk šofaru, procitnou jeho údy a setrese prach.“ Na náhrobku **Aharonu Gärtnera** (Luže, 1847) nacházíme motiv lva s korunou na hlavě troubícího na šofar. Náhrobek obsahuje mimo jiné i verš z knihy proroka Ámose obklopující výjev: „Zazní-li šofar ve městě, lev řve, kdo by se nebál.“ (Am 3:6-8)

■ Iva Steinová

Projev Asafa Auerbacha

pamětníka holocaustu, jednoho z Wintonových dětí

v Senátu PČR

u příležitosti

Dne památky obětí holocaustu
a předcházení zločinům proti lidskosti

Milí přeživší, vážené dámy, vážení pánové, když jsem byl vyzván, abych zde promluvil jako další v řadě přeživších, tak jsem byl na rozpácích. Nikdy mne nenapadlo, že bych měl zde promluvit jako jeden z Vás. Jsem sice přeživší šoa, ale ti, co zde byli přede mnou, jsou ti autentičtí, přežili, protože přežili peklo nacistických koncentračních a vyhlazovacích táborů. Já jsem přežil díky obezřetnosti a sebezapření mých rodičů a díky Nicky Wintonovi a jeho přesvědčení, že pokud něco není zcela nemožné, tak musí existovat způsob, jak to udělat. Zatímco vy jste povinně nosili Davidovu hvězdu, já jsem povinně nosil na provázku v papundeklové krabici plynovou masku. Vaši válečnou zkušeností je pobyt v nacistických lágrech, mou v době Bitvy o Británii téměř každodenní trávení části noci v protiletectkém krytu. Dost velký rozdíl.

Chtěl bych promluvit o dosud opomíjeném tématu, o fenoménu sirotek šoa. Mnozí z těch, kteří zde vystoupili přede mnou, byli také sirotky šoa, ale jejich koncentračnícké prožitky zastínily jejich těžký poválečný osud. Na me důsledky války dopadly vlastně až po válce. Celých těch nekonečných šest válečných let jsem

SENÁT

PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY

byl přesvědčen, že po válce se vše vrátí do starých kolejí. Obrazně řečeno, že v šest večer po válce sednu na vlak a pojedu domů a v bytě, ze kterého jsem s bratrem v červenci 1939 odcházel, mne přivítají rodiče. Nikdy jsem nezaváhal, nikdy nezapochyboval, jinou možnost jsem si nepřipouštěl. Nebyl jsem ochoten si něco jiného připustit, ani když mi bratr, v té době voják, v květnu z Prahy napsal, že o rodičích není zatím nic známo, že nemám jet do Vršovic, ale na Smíchov za přeživší babičkou a dvěma mladšími máminými sestrami.

Jedině v tom jsem byl – v hodně tlustých uvozovkách řečeno – v nevýhodě ve srovnání se sirotky, kteří prošli nacistickým peklem.

Mnozí z nich už v den, kdy vystoupili z dobytčáku na osvětivské rampě, nejspíše ten další, se dozvěděli, proč byli zařazeni do jiného pětistupně než rodiče a mladší sourozenci. Mně trvalo mnohem déle, než jsem byl ochoten si připustit, že už nemá smysl doufat. Dopad na mou psychiku jsem si uvědomil až mnohem později, teprve asi před deseti lety.

Platón měl pravdu, když vyslovil zdánlivě kontroverzní myšlenku „Jedině ti mrtví se dožili konce války“. Proto se k tomu nerad vracím, nerad o tom mluvím, nerad znovu a znovu otvíráím nezahojenou ránu. Jenže nedokážu odmltnout.

Občas jsem zván, abych vyprávěl o svém dobrodružném životě Wintonova dítěte, i když na něm vůbec nic dobrodružného nebylo. Byl jsem tehdy pozván do jedné střední školy v Nuslích. Po obvyklém rutinním úvodním povídání byl čas na otázky. I ty se v nepatrných obměnách opakují. Jenže tady, když jsme končili, tak vzadu vstala jedna studentka a zeptala se, zda mi může položit blbou otázku. Třída se rozesmála, já jsem řekl, že to může zkusit. Zeptala se, zda jsem někdy nepomyslel na to, že jsem měl raději zemřít spolu s rodiči. To už se spolužáci nesmáli a mne to vyvedlo ze stereotypu. Po chvíli se vynořila v dávné minulosti zapadlá vzpomínka a odpověděl jsem: „Ano, a ne jednou, mnohokrát.“

Proč jsem se ocitl v tak hluboké depresi? Vždyť jsem měl obrovské štěstí. Babička a tety mě přijaly s láskou a otevřenou náručí. Snažily se mi můj úděl co nejvíc ulehčit, nahradit svou dceru a sestru. Asi většina sirotků to štěstí nemělo, buď nenašli žádného příbuzného a skončili v přeplněných sirotčincích, nebo je často příbuzní přijímali jako nutné zlo. Jedna známá to vyjádřila slovy: „Přehazovali si mě jako horou bramboru.“ Sotva jim to lze vyčítat, ani oni to neměli snadné, měli starosti sami se sebou, jak se znovu začlenit do společnosti lidí, kterým se odcizili, protože nesdíleli jejich zkušenost.

Tak proč? Možná proto, že mein yidische mamme je prostě mein yidische mamme. Mož-

ná proto, že jsem tehdy konečně pochopil, že nemá smysl si něco namlouvat, doufat. Možná proto, že babička, jejíž dvě děti nepřežily šoa, snad denně opakovala: „Proč jsem tam raději nezůstala já?“ Možná pro pocit odcizení od většinové společnosti, ale i od přeživších šoa z pocitu, že jsem neměl právo vyhnout se jejich osudu a údělu, prostě pro potíže s integrací. Asi se na tom podílelo všechno. Tehdy jsem ani nevěděl, že jsem v hluboké depresi. Ten pojem jsem ani neznal.

Často slyšíme slova o tom, že se musíme poučit z minulosti. Když ale pozoruji, co se kolem nás děje, tak se obávám, že připomínání je házením hrachu na zeď. Z minulosti se poučujeme na celém světě především všehoschopný vojenskoprůmyslový komplex, který vyrábí stále sofistikovanější, konkurenceschopnější, méně uhlašeně řečeno stále účinnější prostředky zabíjení a ničení. Potřebuje si je v reálu vyzkoušet a vyhledat nebo vytvářet udržitelný vývoj potávky.

A pak také zábavní průmysl. Za zábavu se považují dokumentární i hrané válečné filmy, ať už mezi lidmi nebo lidí s všelijakými příšerkami. Jsou jimi zahlceny televizní programy, nejraději v tzv. prime time. Mají vysokou sledovanost, sledují je dospělí i děti.

Jen pro ukázkou. Před několika dny jsem v televizním programu četl upoutávku na pořad v České, tzn. veřejnoprávní televizi:

Bojů nebo zemři. Dokument USA. Atraktivní pohled na kritické okamžiky bojů o jihovietnamské údolí La Drang v listopadu 1965.

Ve velkém se vyrábějí a prodávají počítačové hry, kde si děti od osmi let mohou virtuálně ověřovat a zdokonalovat u počítačů, ale raději ve větším formátu před televizní obrazovkou v pohodlí domova, v teple a v bačkorách s něčím k snědku na dosah ruky, svou schopnost ničit a zabíjet všemi možnými prostředky, prohrávat nebo vyhrávat bitvy. Vydrží u toho celé hodiny a postupně se zdokonalují. Rodiče jim

to kupují, jen když jsou zticha a nic na nich nechtějí, nezlobí.

Sirotky šoa nebyli jedinými sirotky. Výsledkem druhé světové války nebylo jen vítězství nad nacismem, ale ve srovnání s předchozími válkami nesrovnatelně větší materiální zkáza a počet mrtvých. Tudíž i sirotek. Když vyslovím odhad deset miliónů, tak se asi ocitám na dolní hranici. Většinou sice asi jednostranných, což je něco zcela jiného než úděl oboustranných, nicméně i jejich život to podstatně ovlivnilo.

Naše schopnost něco změnit je minimální. Jsem ale přesvědčen, že dokážeme alespoň trochu zmírnit důsledky toho, co se kolem nás děje. Věřím, že dokážeme pomoci alespoň části těch současných bezmocných, bezprizorních válečných sirotek, které ty nesmyslné války produkuji ve stále větším počtu.

Věřím, že je možné k dosavadní image země s hlavou státu, která okázale oceňuje Nicky Wintona Řádem Bílého lva I. stupně, a přitom zastává názory na uprchlíky decentně řečeno poněkud bizarní u hlavy evropského státu, image země, jejíž většina obyvatel je šťastná, možná dokonce hrdá na to, že se nám uprchlíci vyhýbají velikánským obloukem, přidat další, tentokrát pozitivní – image země, jejíž stovky rodin otevřely válečným sirotkům svou náruč, dokázaly se k nim chovat jako k vlastním, podařilo se jim integrovat je a stát se plnohodnotnými, vzdělanými občany této země, dávají tak příklad ostatním.

Z vlastní zkušenosti můžu říct, že neexistuje žádná jiná skupina uprchlíků, která by se dokázala s tak zázračnou rychlostí úspěšně včlenit do většinové společnosti. Hodili nás do vody a my jsme se naučili plavat. Dokonce bez asistentů.

Vlastně stačí o Nicky Wintonovi a jeho neokázalém humanitárním skutku méně mluvit a místo toho si říct: „Když to před 76 lety dokázal Nicky Winton s několika spolupracovníky, kteří se dali spočítat na prstech jedné ruky, s těmi primitivními marketingovými prostředky, které měl tehdy k dispozici, tak proč ne já, proč

ne my, a kdy, když ne teď?“ Určitě by to ocenil víc, než ty stereotypní oslavné řeči.

Chci věřit, že se objeví následovník Nicky Wintona. Možná se jich objeví víc. Možná se této zprostředkovatelské mise ujme některá z našich humanitárních organizací, které už v postižených oblastech řadu let systematicky pracují, znají to prostředí, mají dlouholeté zkušenosti, mají kontakty a jsou v těchto zemích respektovaným partnerem. Mám na mysli Člověka v tísní s jeho charismatickým ředitelem, českou pobočku UNICEF, ale jsou tu i další.

Chci věřit, že i naše ministerstvo vnitra dokáže být tak velkorysé a pružné jako kdysi po Křišťálové noci britský Home Office a bez obvyklé těžkopádnosti, byrokracie a umělých bariér otevře dveře sirotkům, těm nejpotřebnějším.

Končím a jsem opět na rozpacích. Možná, a je to pravděpodobné, si mnozí řeknou, že je to jen hloupý naivní sen. Možná mají pravdu, možná je to házení hrachu na zeď. Vím ale zcela určitě, že by mi mein yidische mamme řekla: „Možná, ale jsem moc ráda, že jsi to řekl.“

Zde jsem minulou sobotu večer skončil po nekončících úpravách, které psaní na počítači bohužel umožňuje, a řekl jsem si dost a text vytiskl.

Ale v pondělí interpeleovali konzervativní i labourističtí poslanci předsedu vlády Davida Camerona dotazy, jak chce přispět k řešení situace 26 000 dětských uprchlíků bez rodičů, kteří už v Evropě jsou. Připomněli mu, jak se Británie zachovala po Křišťálové noci. Tehdy k tomu veřejnost donutila Nevila Chamberlaina a do Anglie přijelo na poslední chvíli víc jak deset tisíc dětí z Velkoněmecké říše, Protektorátu Čechy a Morava a Slovenského státu. Ministr pro migraci sdělil poslancům, že se tím jeho úřad už intenzivně zabývá a bude poslance informovat. Takže to není hloupý naivní sen, není to házení hrachu na zeď. Zbývá jen dodat: Nebudme pouhými diváky.

Děkuji Vám, že jste mne trpělivě vyslechli až do konce.

STRANDED IN SHANGHAI

The Hongkew Ghetto through the
Eyes of Refugees and the Lens of
Arthur Rothstein

Open daily 9 a.m. - 6 p.m.
except Saturdays and Jewish holidays

TROSEČNÍKY V ŠANGHAJI

Ghetto Hongkew očima uprchlíků
a objektivem Arthura Rothsteina

Otevřeno denně 9 - 18 h
kromě sobot a židovských svátků

**12.5. —
11.9.16**

U STARÉ ŠKOLY 3,
PRAHA 1

jewishmuseum.cz

Jewish Museum in Prague
Robert Guttmann Gallery

Židovské muzeum v Praze
Galerie Roberta Guttmanova

Státní fond kultury ČR

Kalendář

námi podpořených akcí

SRPEN–LISTOPAD 2016

SRPEN

MACHOL ČECHIA 2016

Taneční skupina Besamim vás zve na mezinárodní seminář Izraelských lidových tanců s učitelem z Izraele.

Termín: 10.–14. srpen 2016

Místo: Boskovice

Více informací naleznete na www.besamim.cz.

SRPEN–LISTOPAD

PUTOVNÍ VÝSTAVA MÍSTA UTRPENÍ, SMRTI A HRDINSTVÍ

Výstava putuje po českých městech již neuvěřitelných deset let. Seznamuje veřejnost a mládež s historií koncentračních táborů. Součástí výstavy jsou také přednášky, vzpomínky pamětníků a promítání filmů.

Konání: srpen–září: Frenštát p. Radhoštěm
říjen–listopad: Nové Město na Moravě (knihovna)

Více informací získáte u koordinátorky projektu paní Olgy Zárubové na tel.: 244 462 441.

ZÁŘÍ

JUDAFEST – VELETRH ČESKÝCH ŽIDOVSKÝCH ORGANIZACÍ

Česká unie židovské mládeže připravuje opět setkání židovských organizací, které mohou představit své aktivity a činnost.

Termín: 18. září 2016

Místo: Praha, náměstí Míru

DNY ŽIDOVSKÉ KULTURY OLOMOUC

Muzeum umění Olomouc vás zve na 9. ročník několikadenního festivalu s židovskou tematikou.

Termín: 19.–27. září 2016

Místo: Olomouc

Více informací na www.olmuart.cz/dzko.

ŘÍJEN

DNY PRO IZRAEL

Sion – Nová generace vás zve na další ročník Dnů pro Izrael. Těšit se můžete na kulturní programy, přednášky a galavečer.

Termín: 6.–12. října 2016

Místo: Hradec Králové

Více informací naleznete na www.sion.cz.

BUBNOVÁNÍ PRO BUBNY 2016

Památník Šoa Bubny letos již podruhé pořádá neobvyklou formou připomínku vypravení prvního transportu z Prahy do Lodže.

Termín: 16. října 2016

Místo: Praha, nádraží Bubny

Více informací na www.bubnovani.bubny.org.

ŘÍJEN–LISTOPAD

TEPLICKÝ CIMES

Ulpan Teplice pořádá každoročně na podzim dny židovské kultury. Můžete se těšit na bohatý kulturní program.

Termín: říjen–listopad 2016

Místo: Teplice

Více informací na www.ulpanteplce.cz.

Perla vzešlá z asanace

110 let Jeruzalémské
synagogy

Jeruzalémská synagoga
Jeruzalémská 7, Praha 1

Výstava vznikla za finanční podpory
Ministerstva kultury České republiky,
Magistrátu hl. města Prahy
a Nadačního fondu obětem holocaustu

Výstava je otevřena denně
kromě sobot a židovských svátků,
od 11.00 do 17.00 hod.

A Jewel Renewed

110 Years of the Jerusalem
Synagogue

Jerusalem Synagogue
Jeruzalémská 7, Prague 1

The exhibition is made possible
by funding from the Ministry of Culture
of the Czech Republic, the City of Prague
and the Foundation for Holocaust Victims

Open daily from 11 am to 5 pm
except Saturdays
and Jewish holidays

